

VIENĀDI KVALITATĪVAS IZGLĪTĪBAS IEGUVES IESPĒJAS LATVIJĀ STARPTAUTISKĀ SALĪDZINĀJUMĀ

*PISA vadītājs Latvijā,
Latvijas Universitātes mācību prorektors
prof. Andris Kangro*

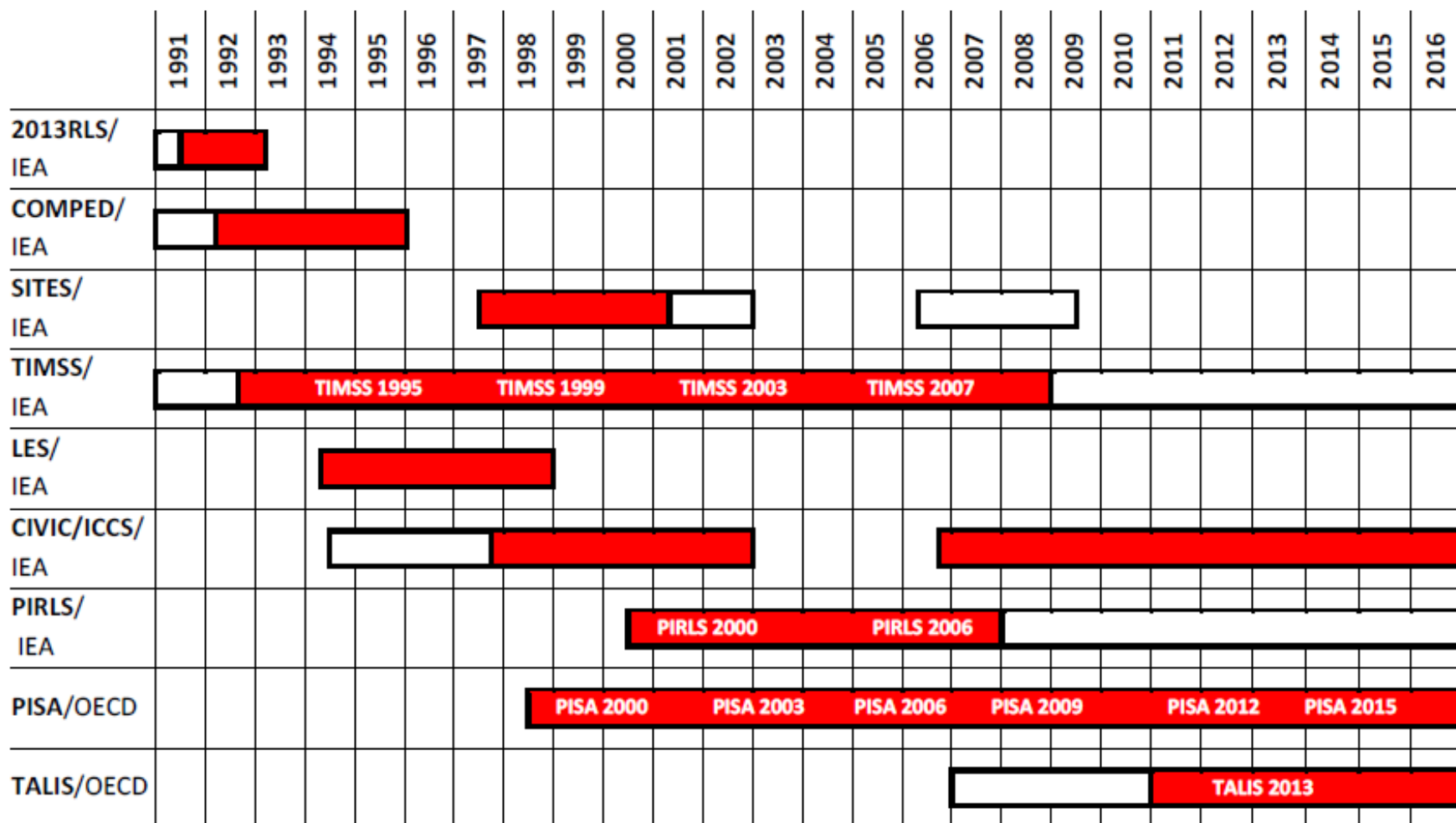
Rīga, 2015. gada 17. jūnijs

**LATVIJAS
UNIVERSITĀTE**
ANNO 1919

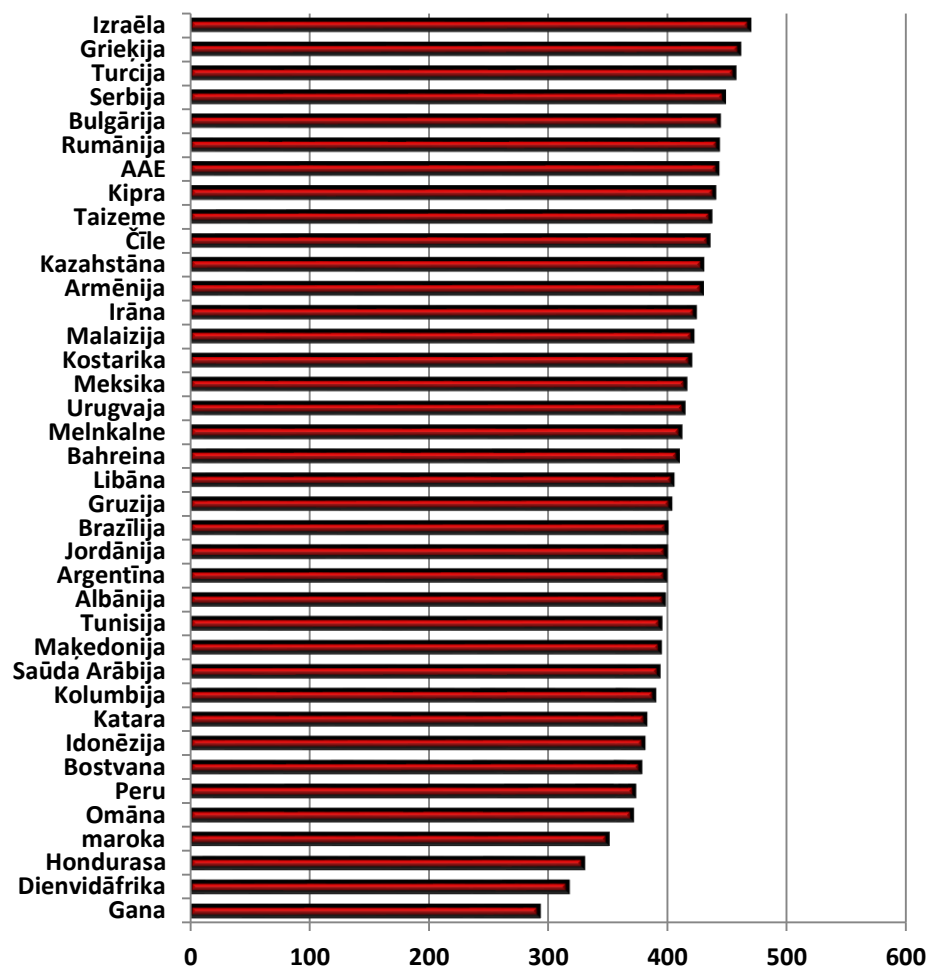
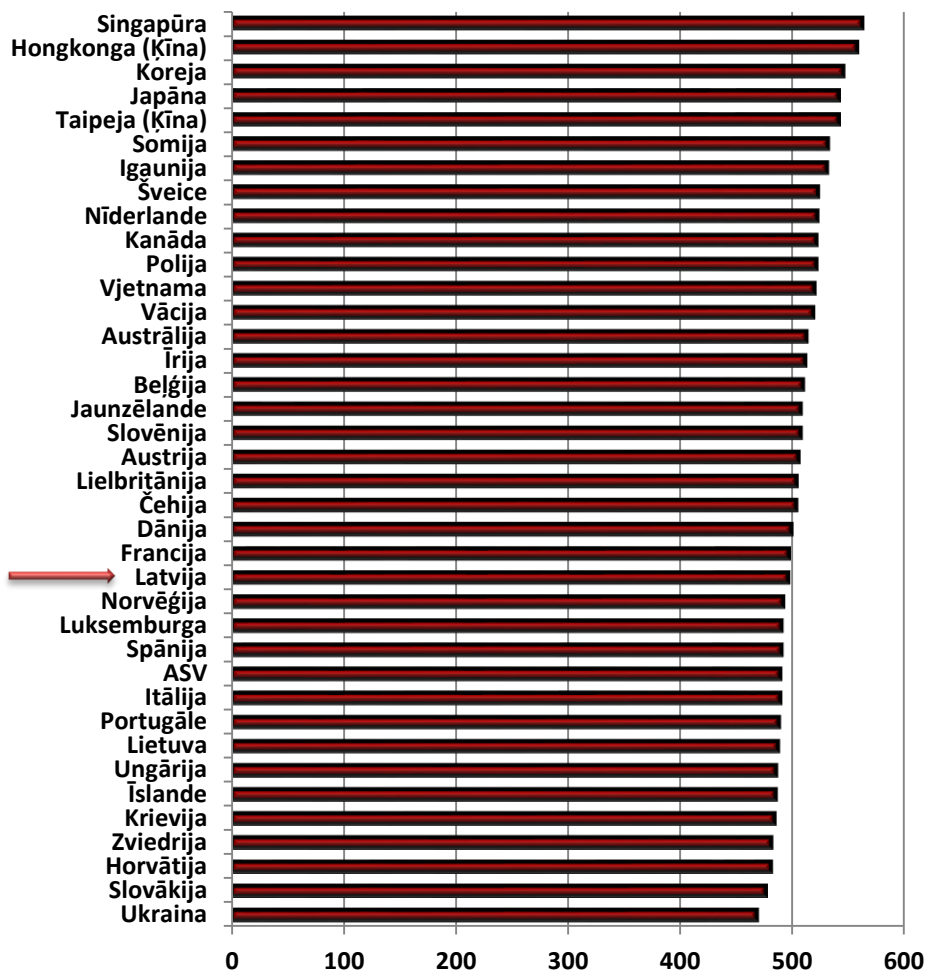

LATVIJA STARPTAUTISKAJOS IZGLĪTĪBAS KVALITĀTES PĒTĪJUMOS

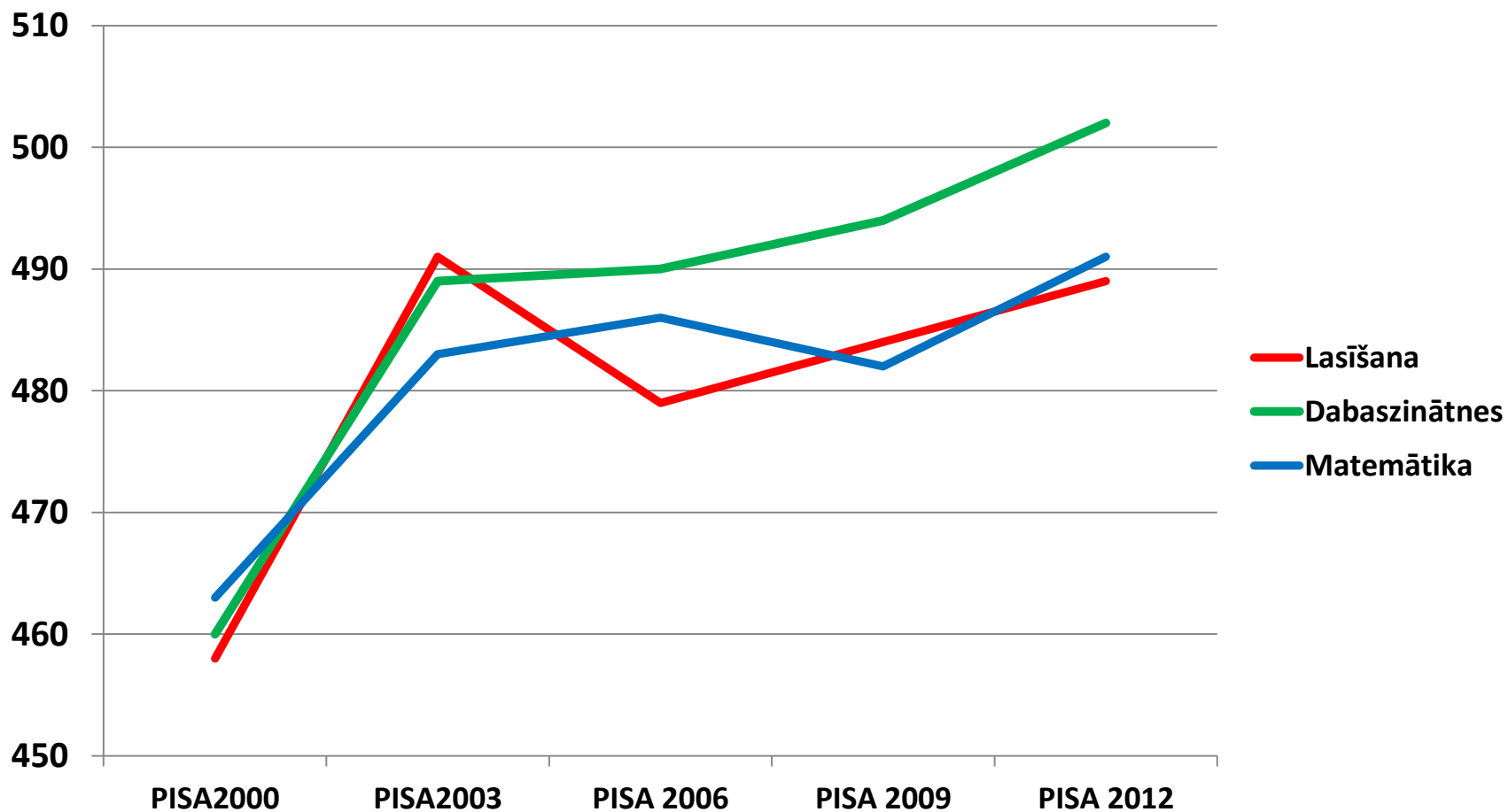

PASAULES VALSTU SKOLĒNU VIDĒJIE SASNIEGUMI

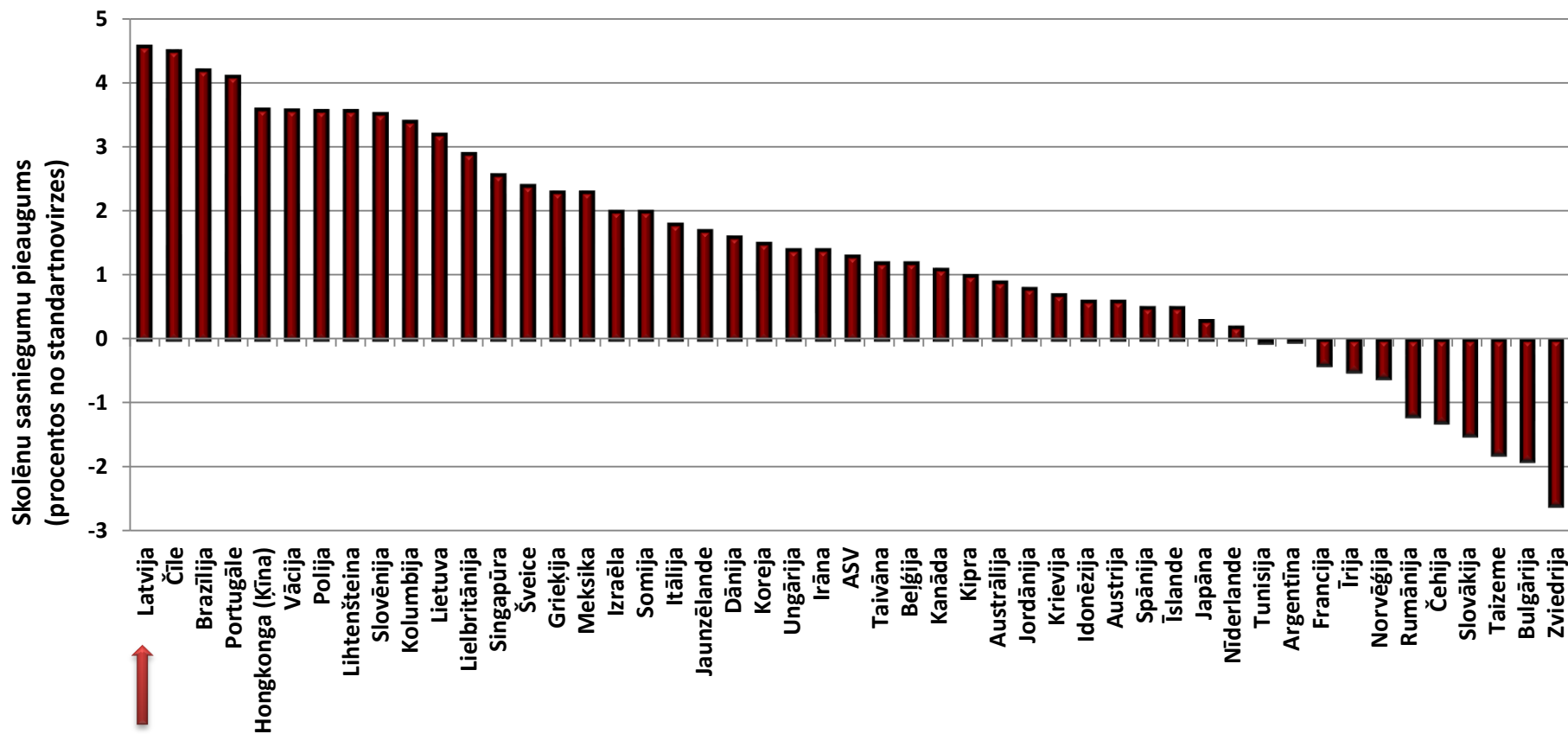
PISA 2012 , TIMSS 2011 (Latvija 24.vietā no 76 valstīm)

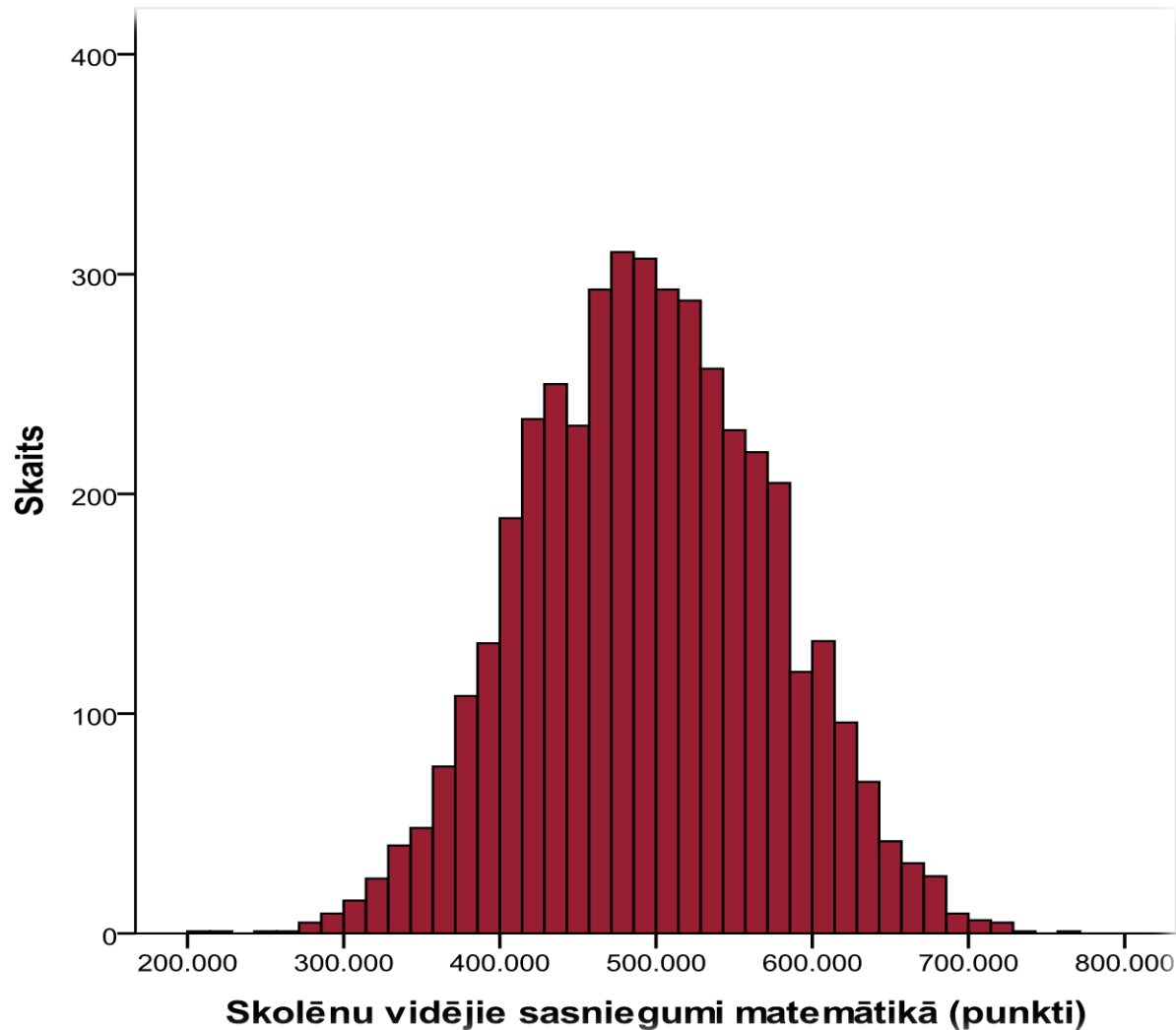
LATVIJAS SKOLĒNU VIDĒJIE SASNIEGUMI OECD PISA TESTOS (2000. – 2012. GADS)

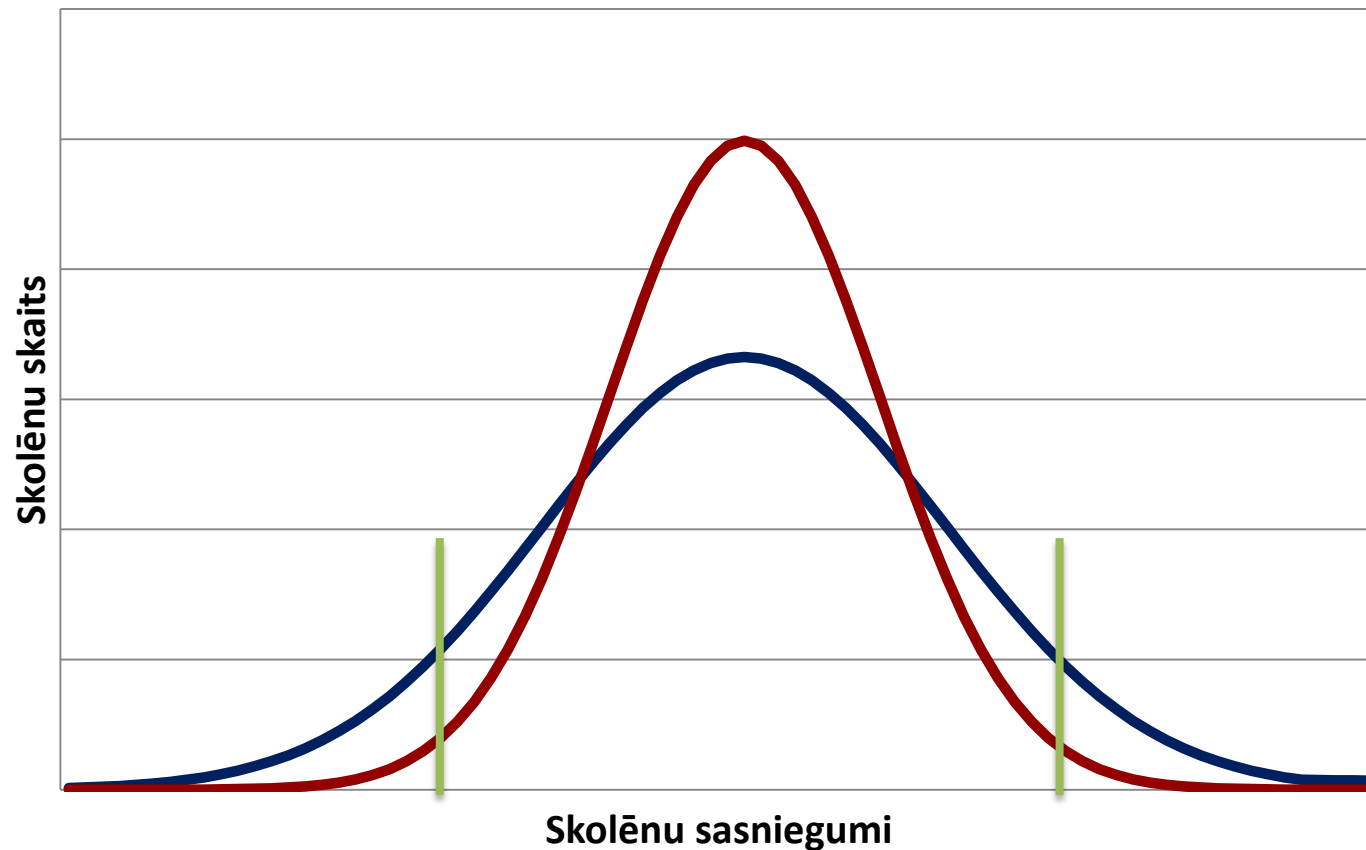
SKOLĒNU SASNIEGUMU PIEAUGUMS VIDĒJI GADĀ LAIKA PERIODĀ 1995-2009 (PISA, TIMSS, PIRLS, NAEP)

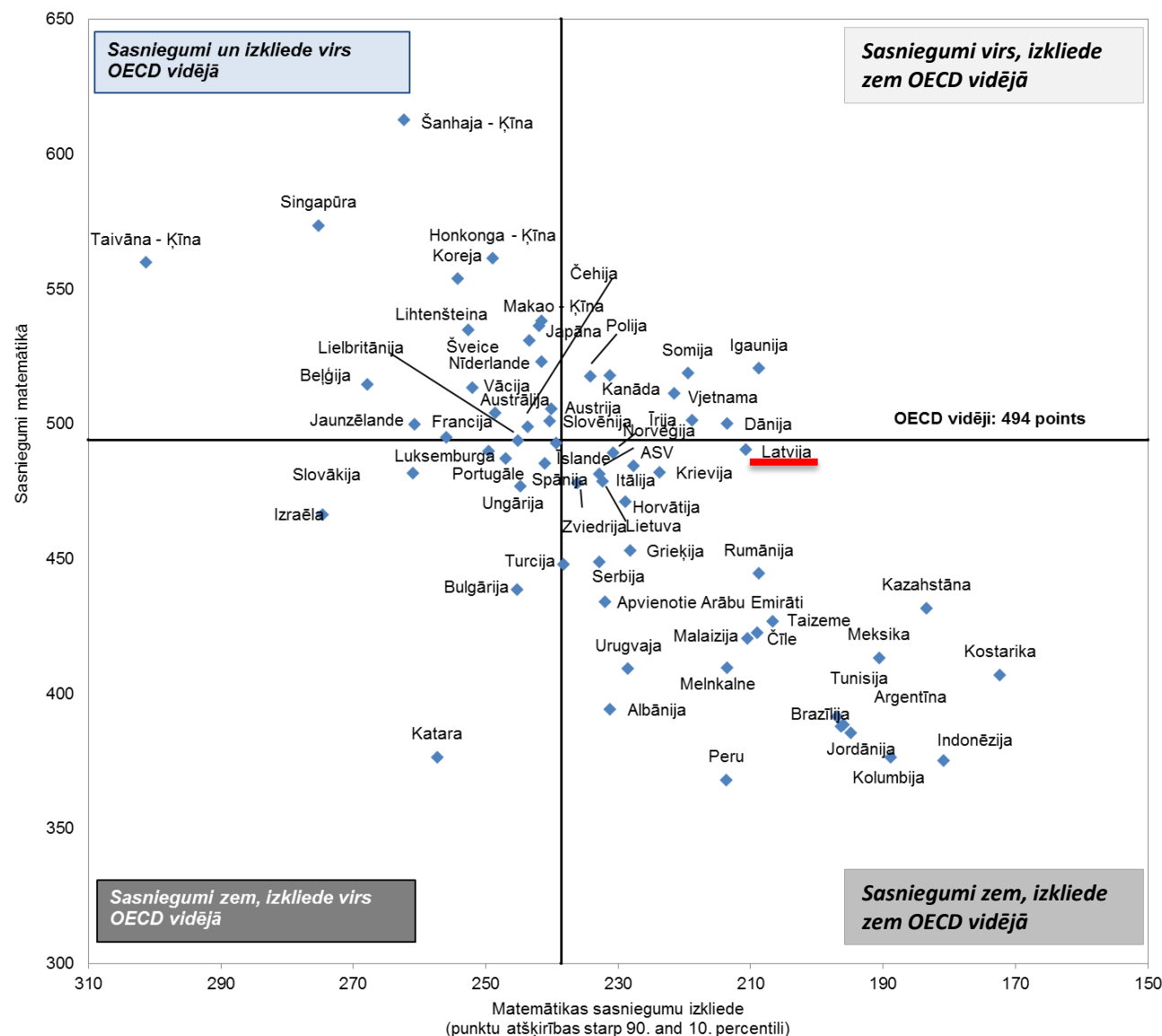
LATVIJAS SKOLĒNU SADALĪJUMA DIAGRAMMA ATBILSTOŠI SASNIEGUMIEM MATEMĀTIKAS KOMPETENCĒ (PISA 2012)

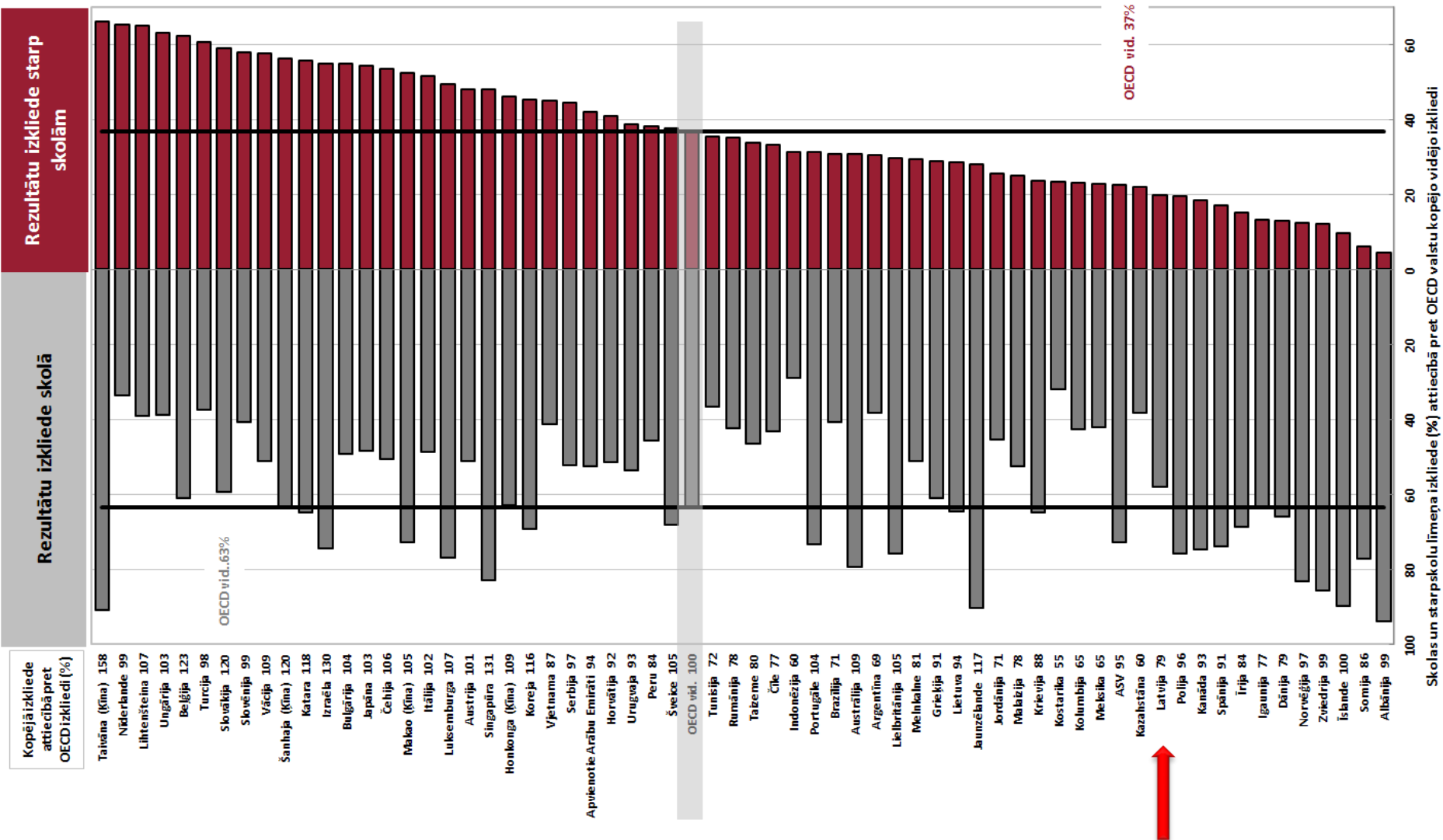
SKOLĒNU SASNIEGUMU NORMĀLSADALĪJUMU AR VIENĀDU VIDĒJO VĒRTĪBU UN ATŠKIRĪGĀM STANDARTNOVIRZĒM PIEMĒRI

SAKARĪBA STARP SKOLĒNU VIDĒJIEM SASNIEGUMIEM UN TO IZKLIEDI PISA 2012

KOPĒJĀ STARPSKOLU UN SKOLAS LĪMENĀ MATEMĀTIKAS SASNIEGUMU IZKLIEDE (PISA 2012)

Valstis sakārtotas pēc starpskolu dispersijas dilstošā secībā

LATVIJAS STARPSKOLU UN SKOLAS LĪMENĀ IZKLIEDES IZMAIŅAS PISA 2006-2009-2012

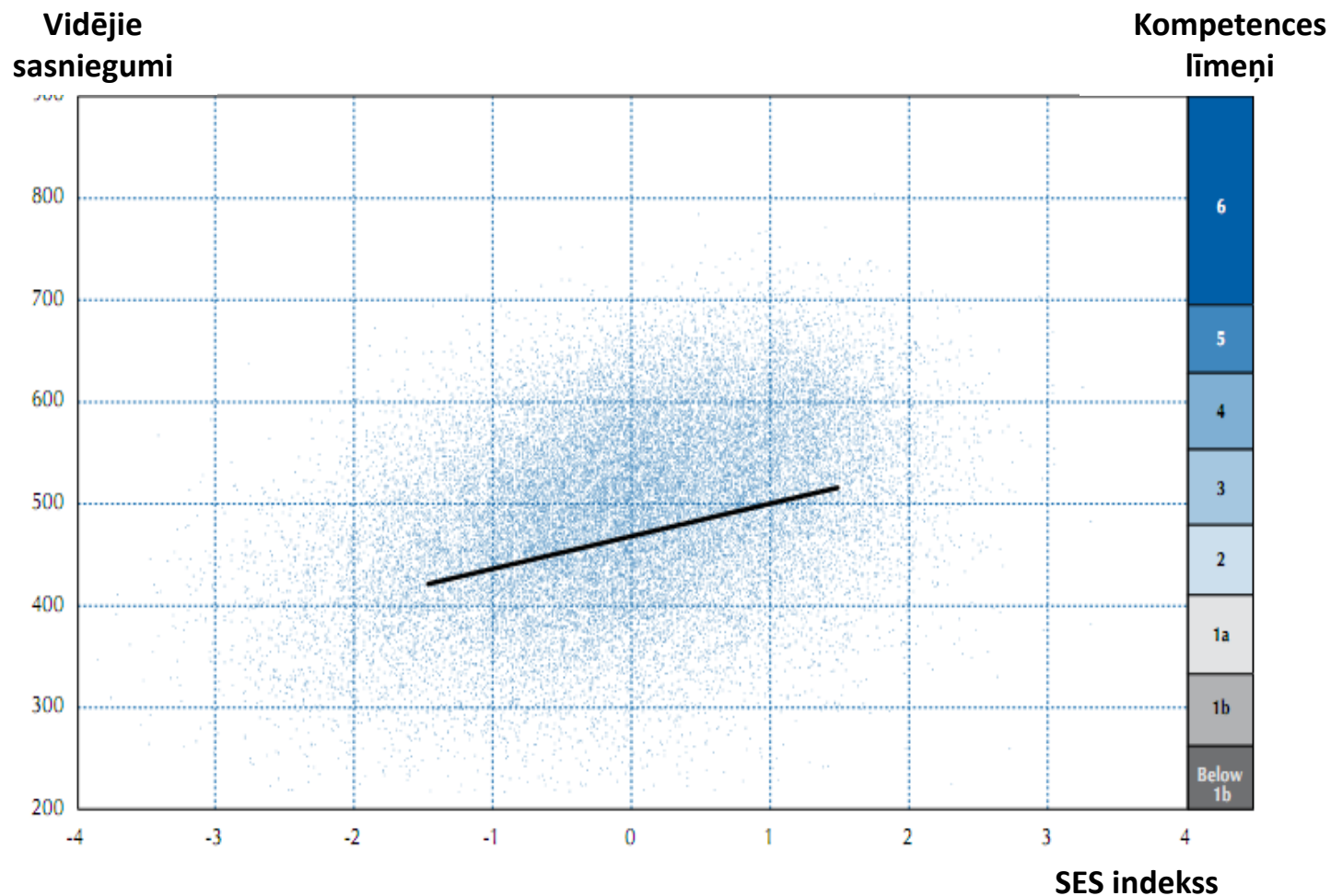
OECD PISA cikls	Dispersija starp skolām (%)		Dispersija skolās (%)	
	LATVIJA	Vidēji OECD	LATVIJA	Vidēji OECD
2006	15	33	65	68
2009	16	42	60	65
2012	19,9	37	57,9	63

SKOLĒNA ĢIMENES SOCIĀLI EKONOMISKAIS STATUSS (SES):

- ▶ skolēna vecāku nodarbinātība,
- ▶ skolēna vecāku izglītība,
- ▶ mājās esošie sadzīves priekšmeti un iespējas
(rakstāmgalds mācībām, pašam sava istaba, mierīga vieta mācībām, dators, kuru var lietot mācībām, mācībām paredzētas datorprogrammas, interneta pieslēgums, klasiskā literatūra (piem. Rainis), dzejas krājumi, mākslas darbi (piem. gleznas), skolas darbiem noderīgas grāmatas, tehniskās rokasgrāmatas, vārdnīca, trauku mazgājamā mašīna, DVD atskaņotājs, MP3 atskaņotājs, velosipēds, digitālais fotoaparāts u.c.)

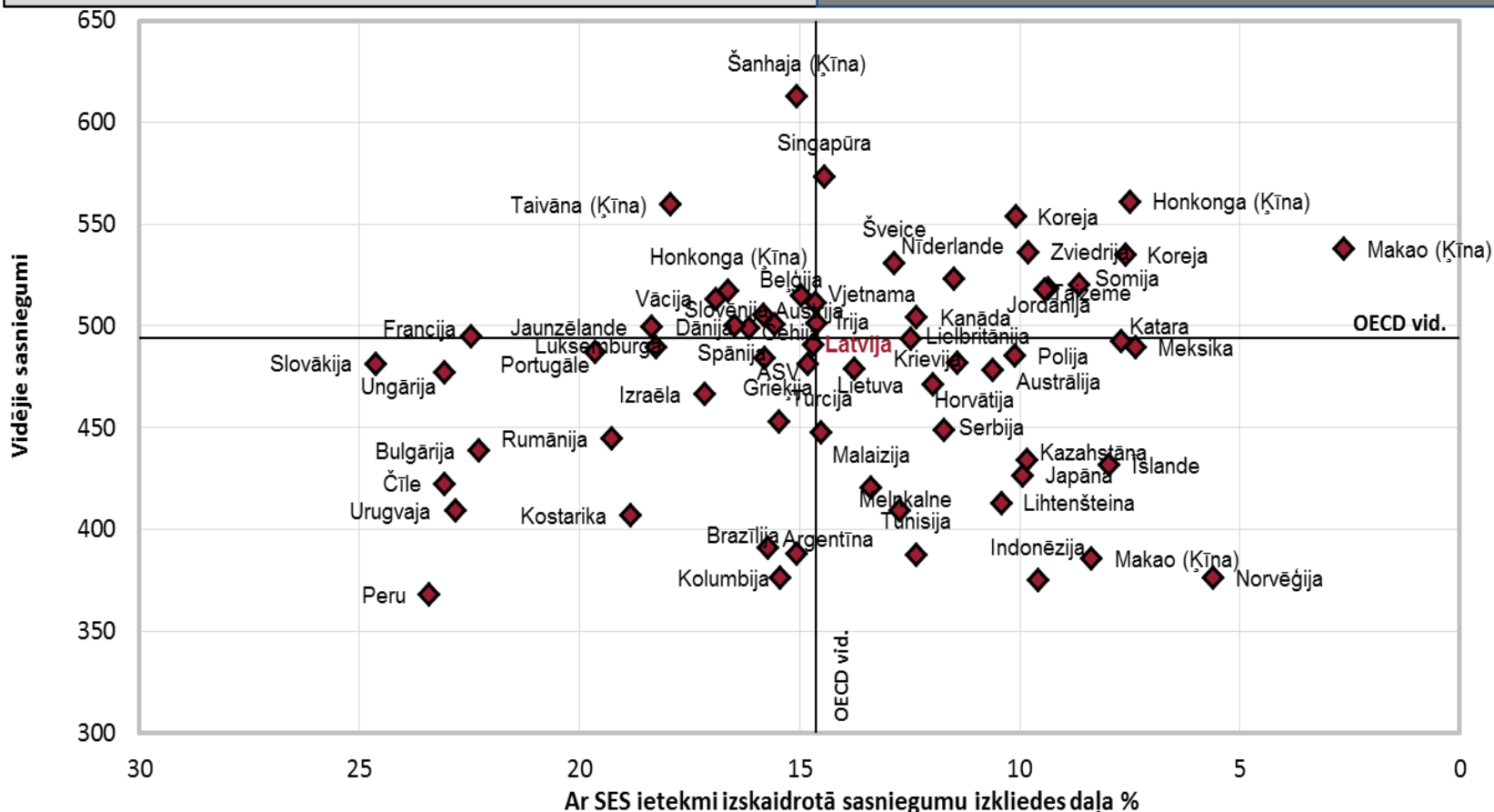
VIDĒJO SASNIEGUMU LASĪŠANĀ UN GIMENĻU SOCIĀLI EKONOMISKĀ STATUSA SAVSTARPĒJĀ SAISTĪBA (PISA 2009, OECD VALSTU DATI)

OECD PISA DALĪBVALSTU SKOLĒNU VIDĒJO REZULTĀTU UN ĢIMENŲ SOCIĀLI EKONOMISKĀ STATUSA INDEKSA SAISTĪBAS SALĪDZINĀJUMS

Sasniegumi matemātikā *augstāki* par OECD vidējo rādītāju
Vienlīdzīgas izglītības iespējas ir *zemākas* nekā OECD valstīs kopumā

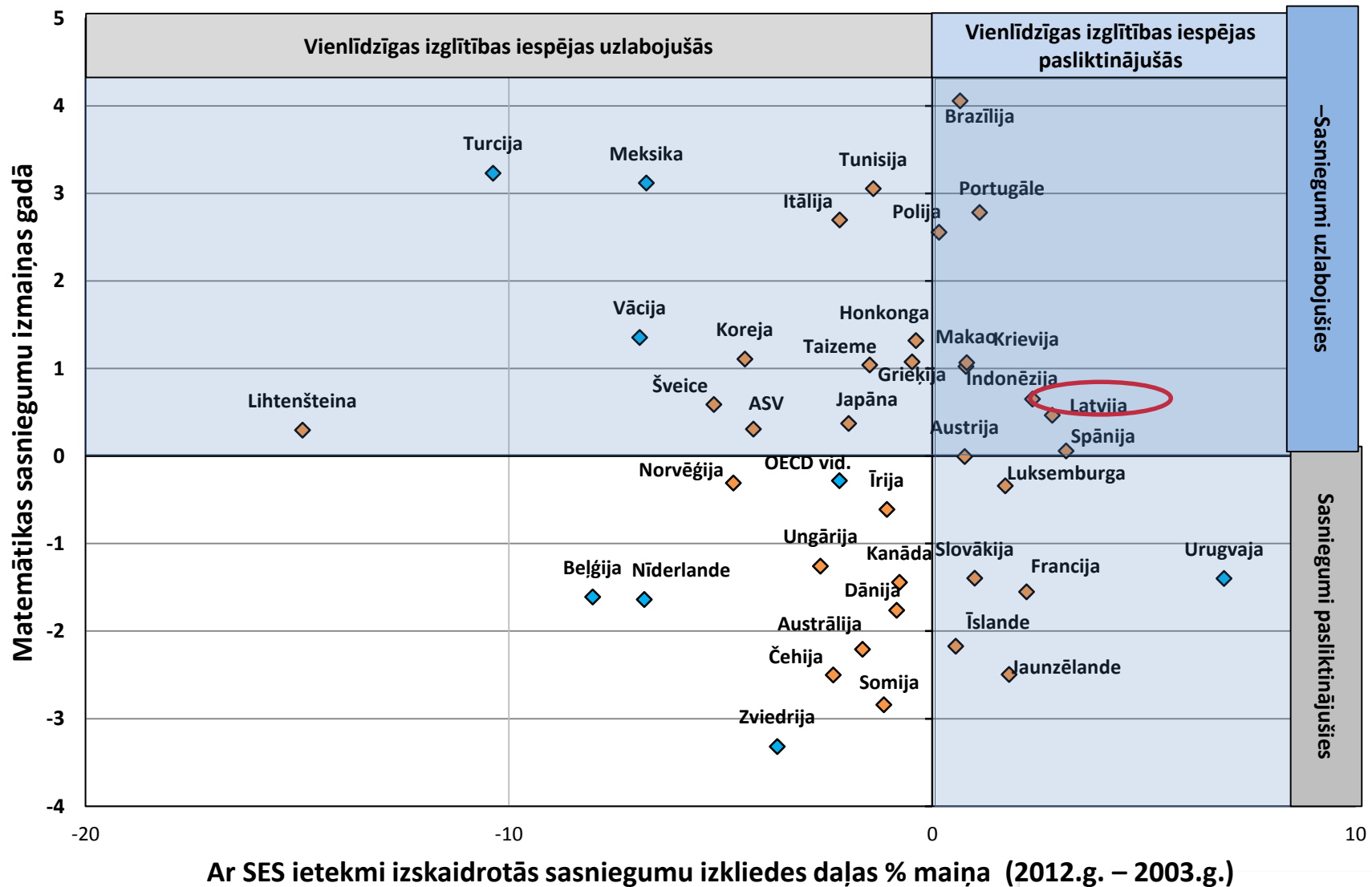
Sasniegumi matemātikā *augstāki* par OECD vidējo rādītāju
Vienlīdzīgas izglītības iespējas ir *augstākas* nekā OECD valstīs kopumā

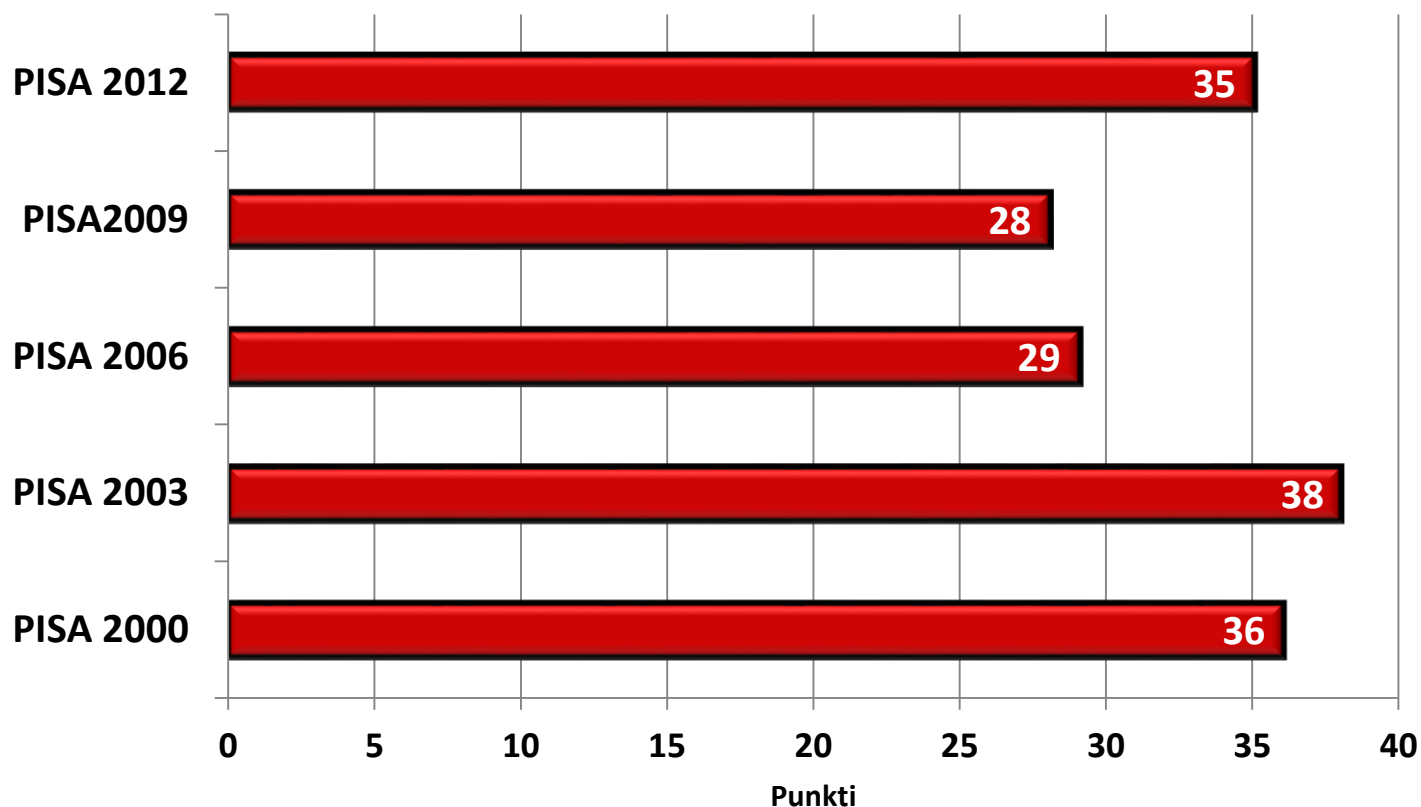
Sasniegumi matemātikā *zemāki* par OECD vidējo rādītāju
Vienlīdzīgas izglītības iespējas ir *zemākas* nekā OECD valstīs kopumā

Sasniegumi matemātikā *zemāki* par OECD vidējo rādītāju
Vienlīdzīgas izglītības iespējas ir *augstākas* nekā OECD valstīs kopumā

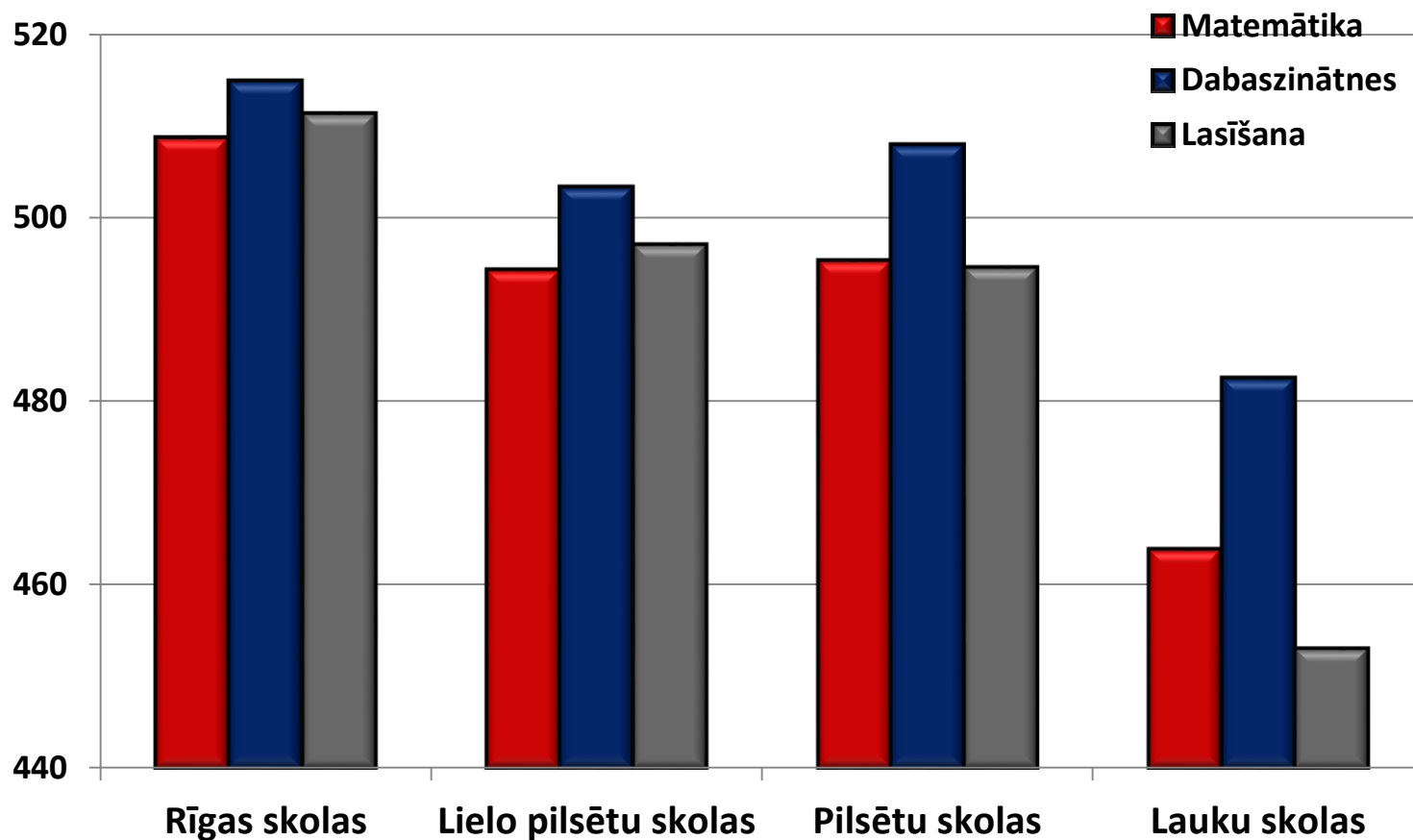
SOCIĀLEKONOMISKĀ STATUSA UN MATEMĀTIKAS SASNIEGUMU GADA IZMAIŅAS LAIKA PERIODĀ NO 2003. LĪDZ 2012. GADAM

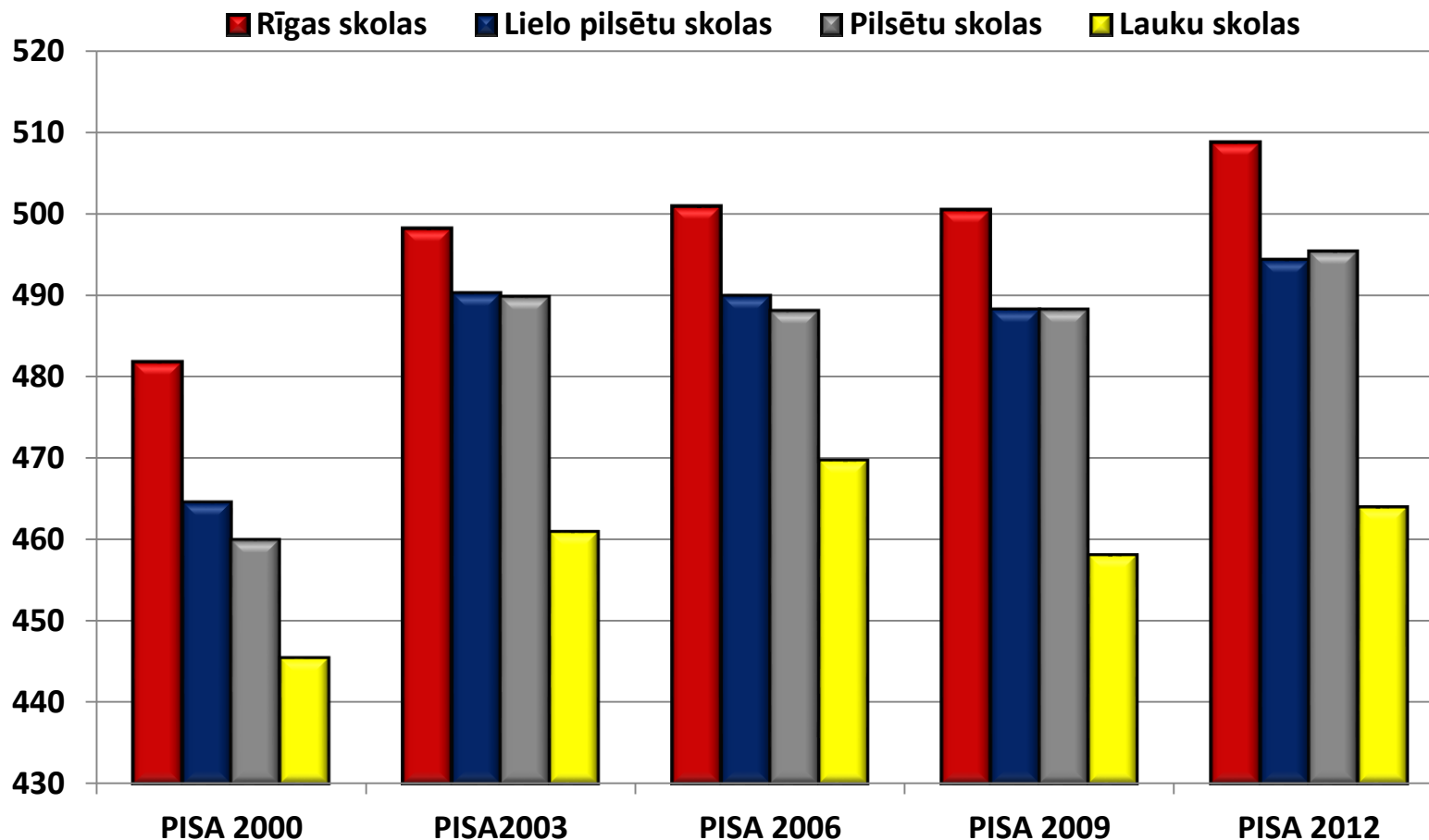
LATVIJAS SKOLĒNU VIDĒJO SASNIEGUMU IZMAIŅAS, SES INDEKSAM MAINOTIES PAR VIENU VIENĪBU

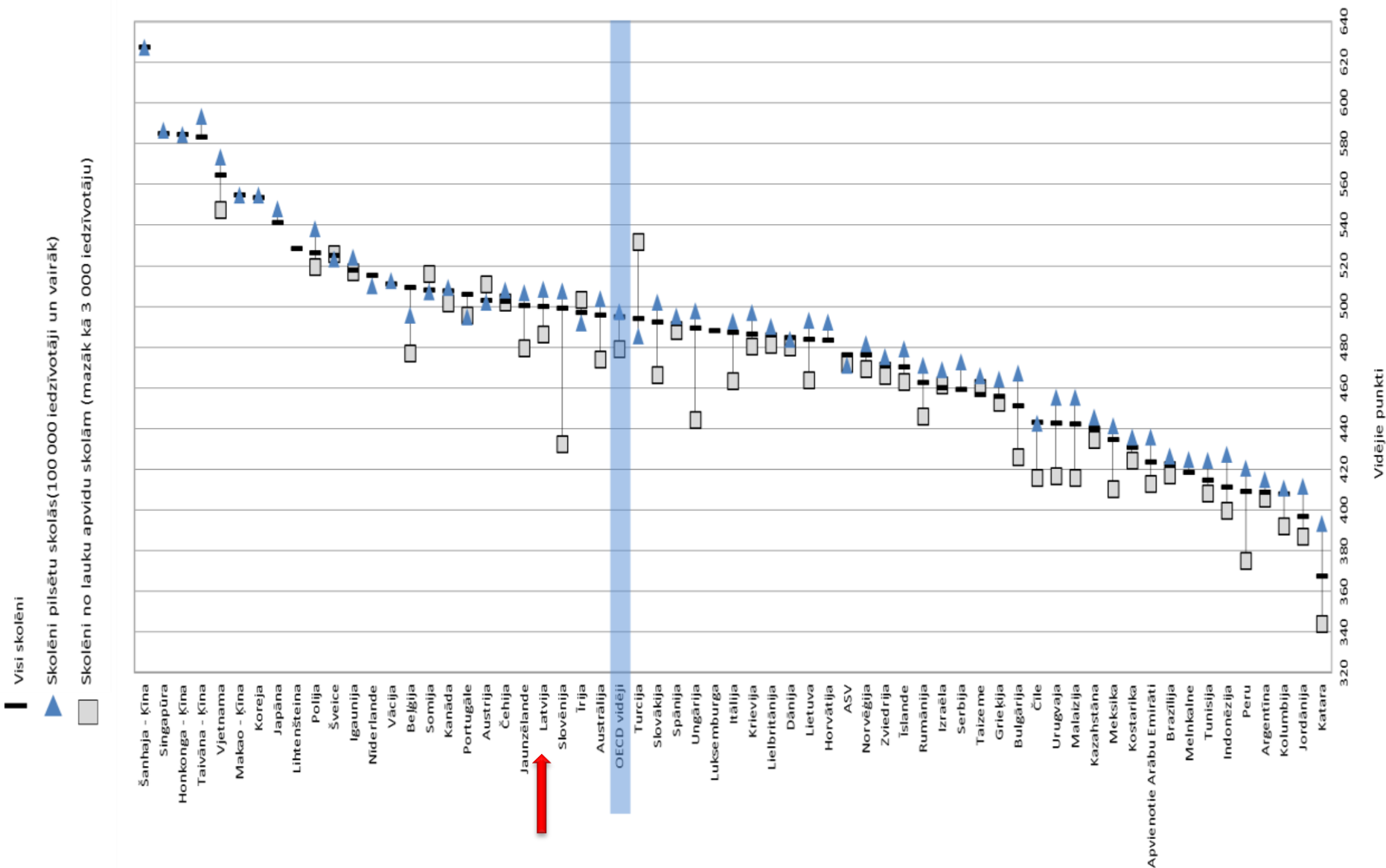
LATVIJAS SKOLĒNU VIDĒJO SASNIEGUMU MATEMĀTIKĀ, DABASZINĀTNĒS UN LASĪŠANĀ SADALĪJUMS PĒC SKOLAS ATRAŠANĀS VIETAS PISA 2012

LATVIJAS SKOLĒNU VIDĒJO SASNIEGUMU MATEMĀTIKĀ SADALĪJUMS PĒC SKOLAS ATRAŠANĀS VIETAS PISA 2000–2003–2006–2009–2012

SAKARĪBA STARP SKOLĒNU SASNIEGUMIEM MATEMĀTIKĀ (PISA 2012) UN SKOLAS ATRAŠANĀS VIETU PĒC KOREKCIJAS UZ ĢIMENU SES

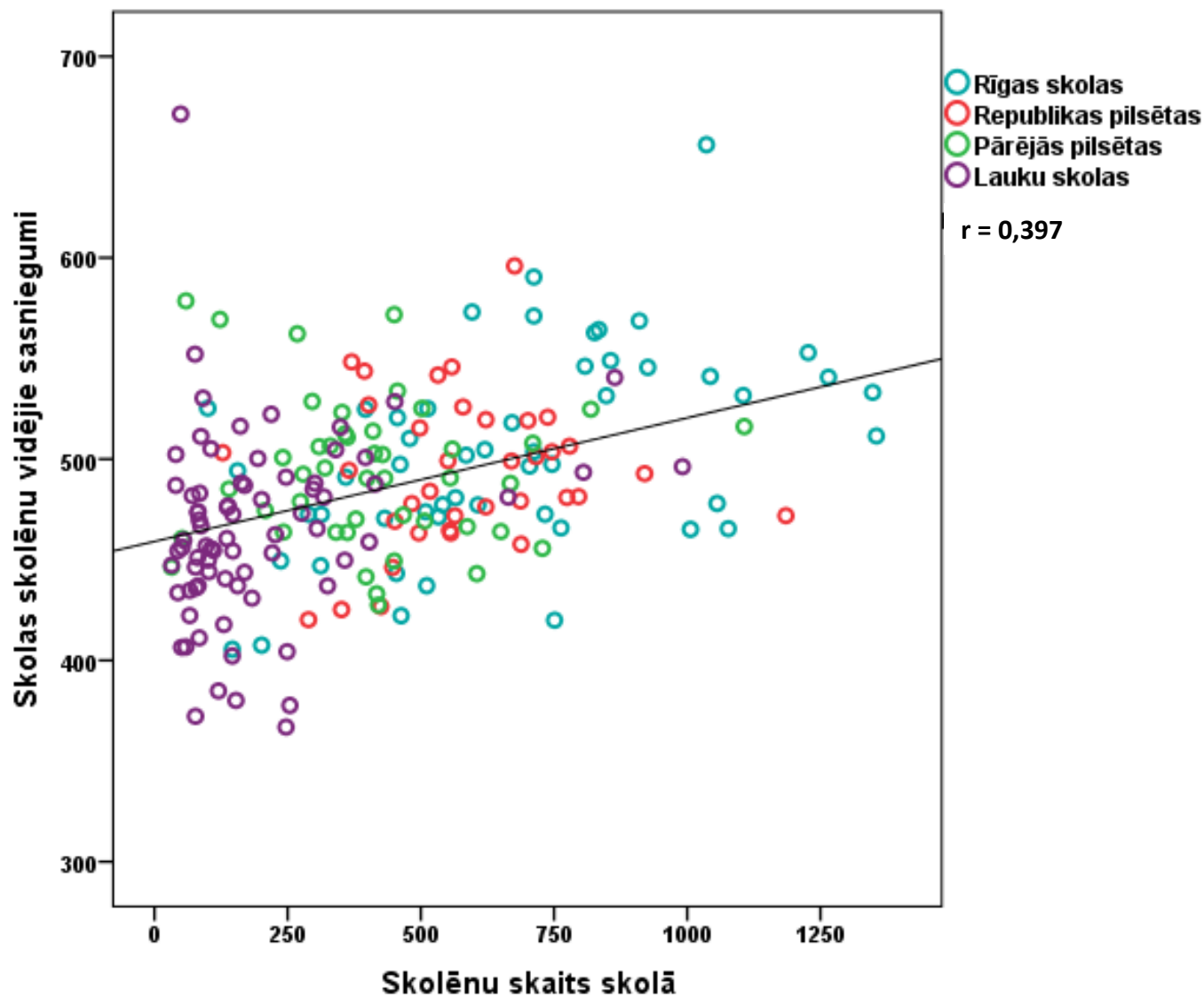
KORELĀCIJAS KOEFICIENTS STARP SKOLAS UN KLASES LIELUMU UN LATVIJAS SKOLĒNU SASNIEGUMIEM MATEMĀTIKĀ

	Skolas lieluma (skolēnu skaita skolā) un skolēnu vidējo sasniegumu saistība	Klases lieluma (skolēnu skaita klasē) un skolēnu vidējo sasniegumu saistība
PISA 2012	0.397**	0.309**
PISA 2009	0.335**	Nav datu

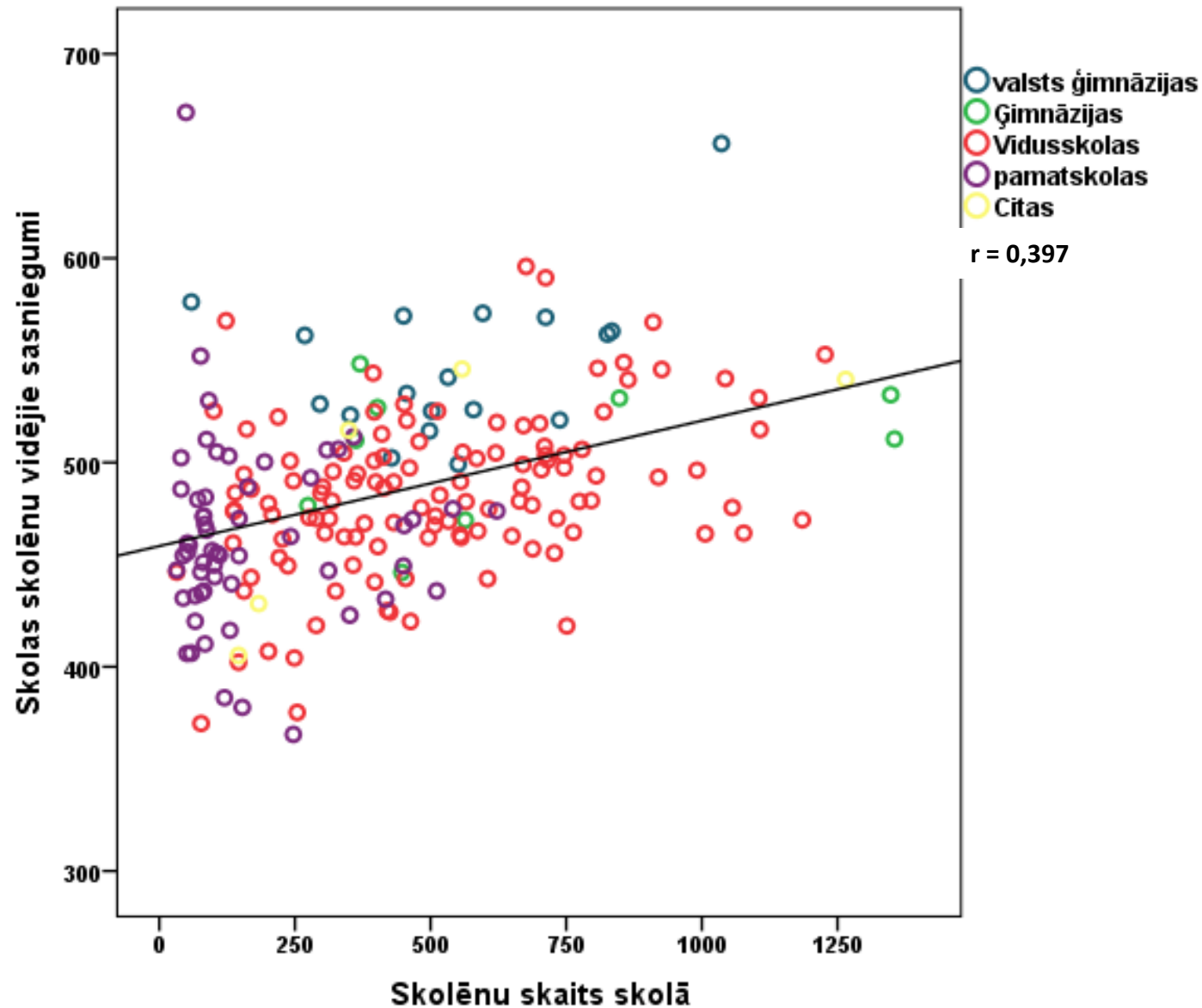
Nav datu - PISA 2009 nav iekļauts jautājums par klases lielumu

*** statistiski nozīmīga korelācija 99% ticamības līmenī*

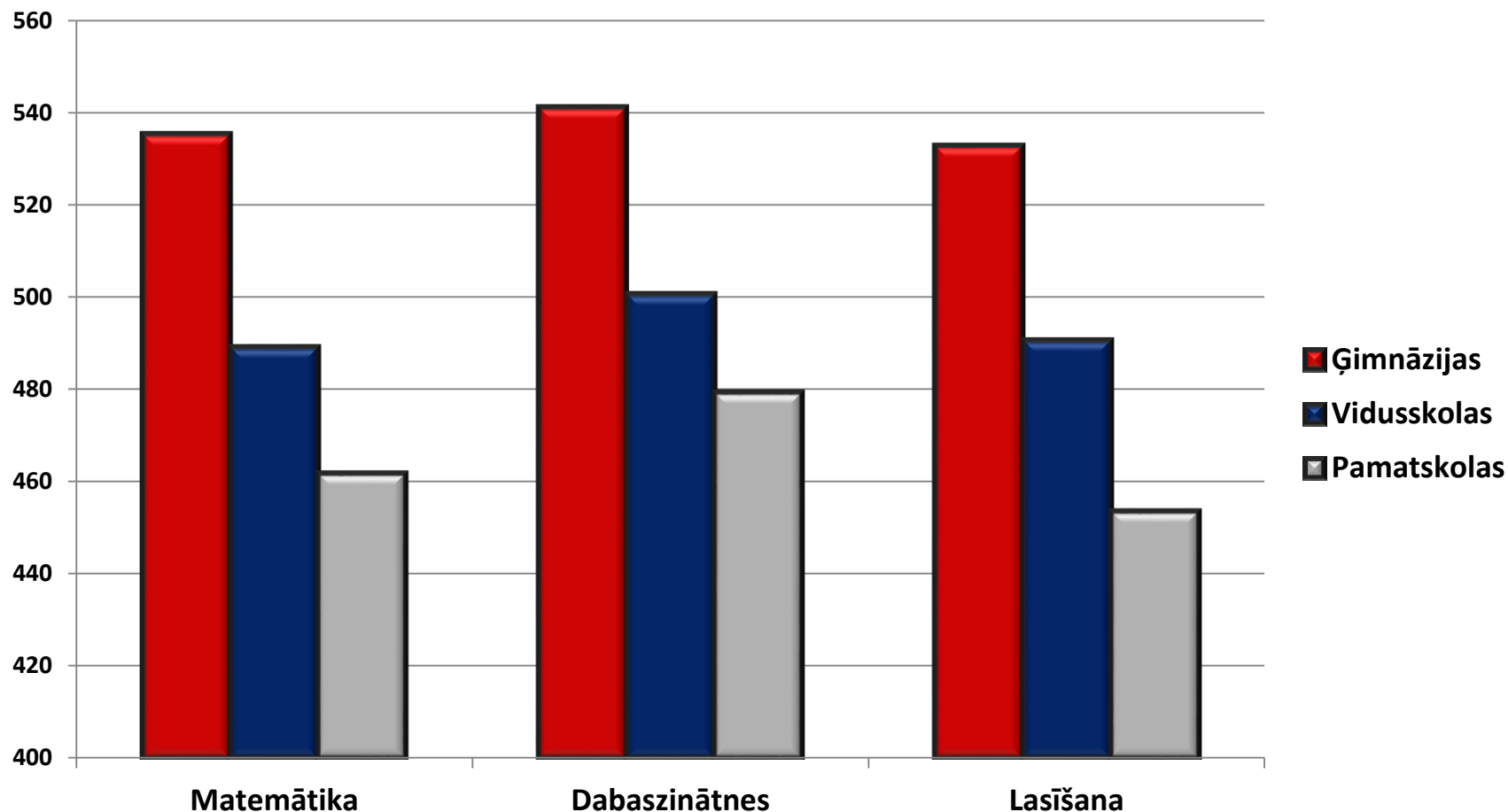
SKOLĒNU SKAITA SKOLĀ UN MATEMĀTIKAS SASNIEGUMU SAISTĪBA PISA 2012 PĒC SKOLAS ATRAŠANĀS VIETAS

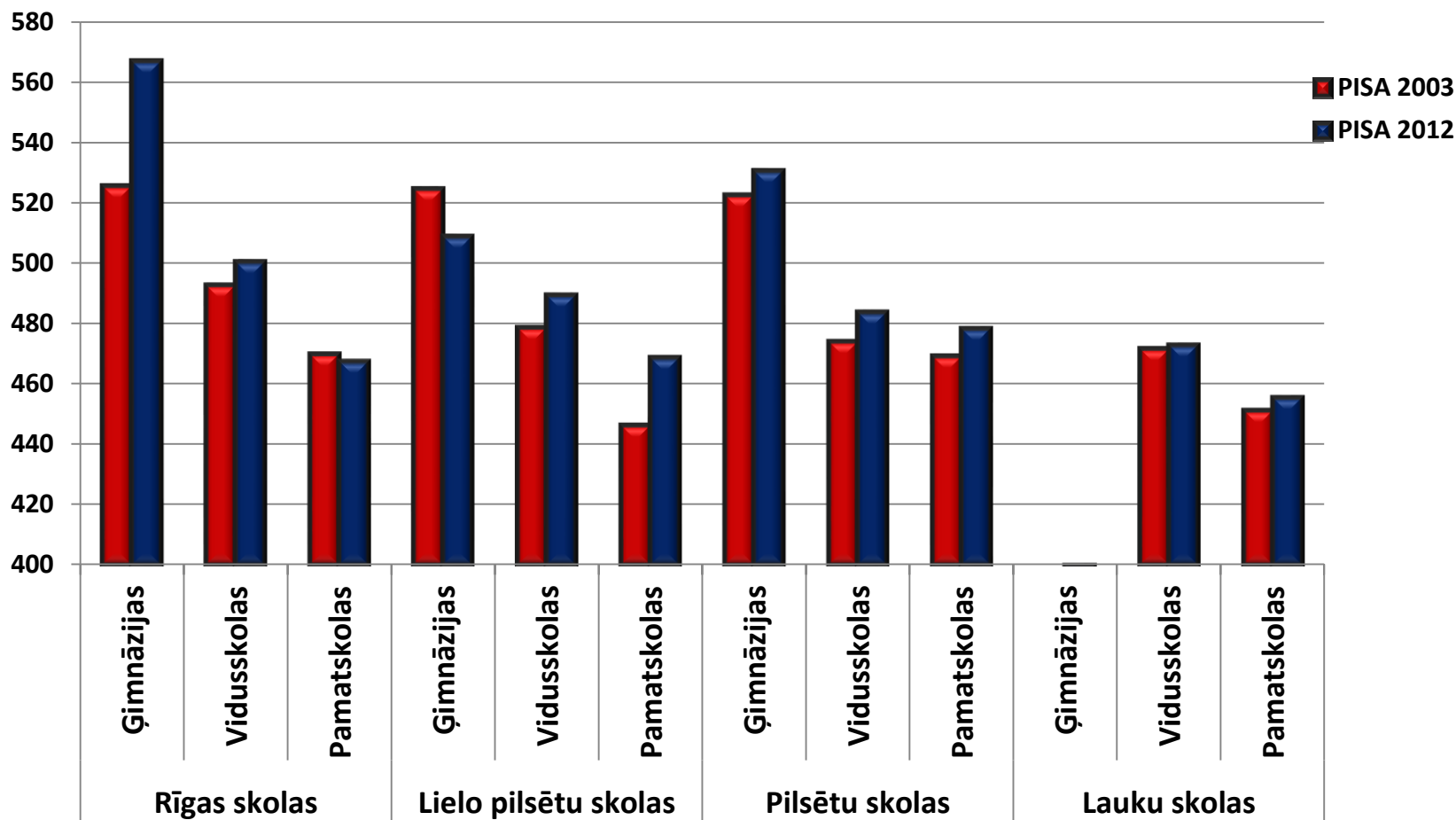
SKOLĒNU SKAITA SKOLĀ UN MATEMĀTIKAS SASNIEGUMU SAISTĪBA PISA 2012 PĒC SKOLAS TIPA

LATVIJAS SKOLĒNU VIDĒJO SASNIEGUMU SADALĪJUMS ATKARĪBĀ NO SKOLAS TIPA PISA 2012

LATVIJAS SKOLĒNU VIDĒJO SASNIEGUMU SADALĪJUMS ATKARĪBĀ NO SKOLAS TIPĀ UN SKOLAS ATRAŠANĀS VIETAS PISA 2003 – PISA 2012

SKOLĒNU SKAITS LATVIJĀ

Gads	Skolēni 9. klasē Latvijā
2003	34400
2006	32200
2009	24500
2012	17700
2015	16400

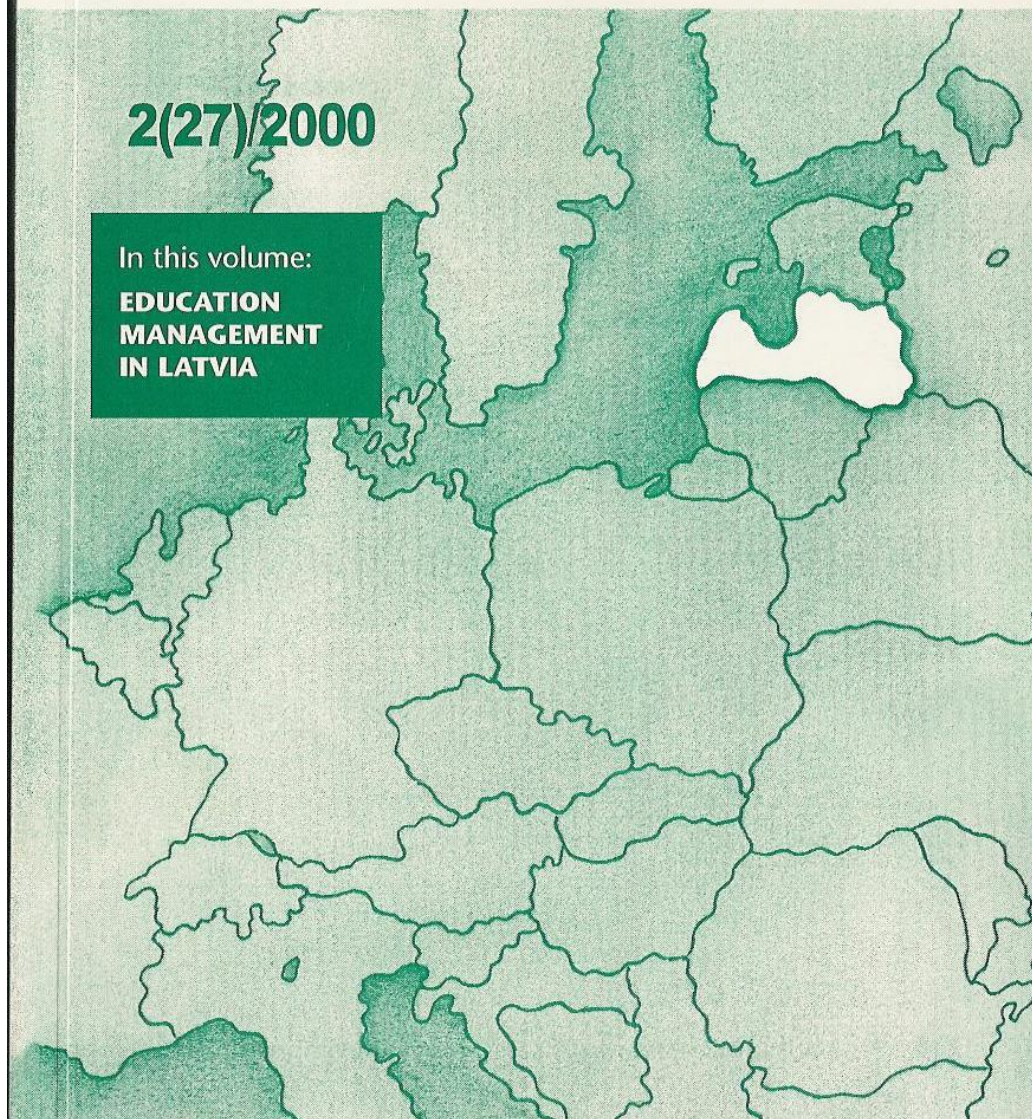

HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES LATVIA

2(27)/2000

In this volume:

**EDUCATION
MANAGEMENT
IN LATVIA**

- Student knowledge and skills in Rīga and other major cities are, on average, higher than those of students in small-town and rural schools.

The ratio between students and teachers in Latvia is among the lowest of all of the countries that participated in the study program, and schools in Latvia are considerably smaller than is the international average. It is necessary to ensure a qualitative education for every child, irrespective of where that child lives, and increased attention must be devoted to the knowledge and skills of students in rural areas and small towns. The situation in these schools must be analyzed. If small schools are not making full use of their potential in providing a high-quality education, then there must be reforms in this area, both through spending more money and, perhaps, through reducing the number of schools so that resources can be concentrated on larger schools.

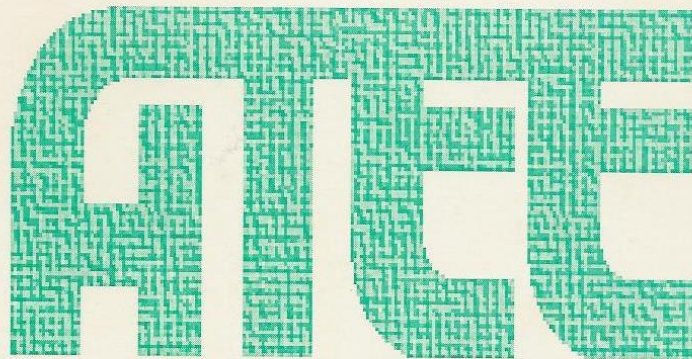
*Association for Teacher Education in Europe
The University of Latvia
Institute of Education and Psychology*

ATEE Spring University

Decade of Reform: Achievements, Challenges, Problems

I

Skolēnu skaits uz vienu skolotāju Latvijā (aptuveni 10) ir viens no pašiem mazākajiem starptautisko pētījumu dalībvalstu starpā, tāpat arī skolu lielums Latvijā ir ievērojami mazāks par starptautiski vidējiem rādītājiem. Mazās skolas atrodas galvenokārt lauku rajonos. Izglītības resursu optimāla izmantošana ir ļoti nopietns, sarežģīts un Latvijā pagaidām neatrisināts valsts izglītības un reģionālās attīstības politikas jautājums.

2002. gads

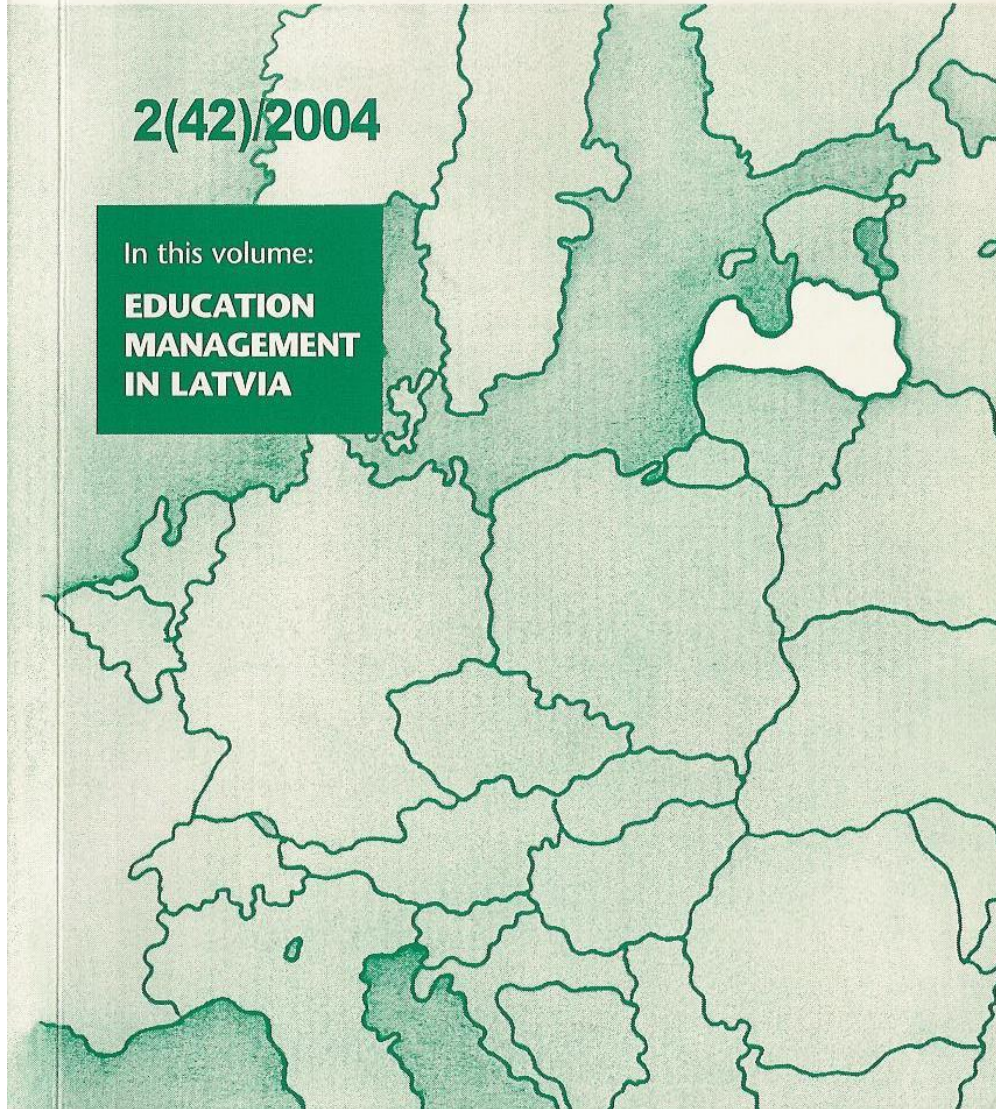

HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES LATVIA

2(42)/2004

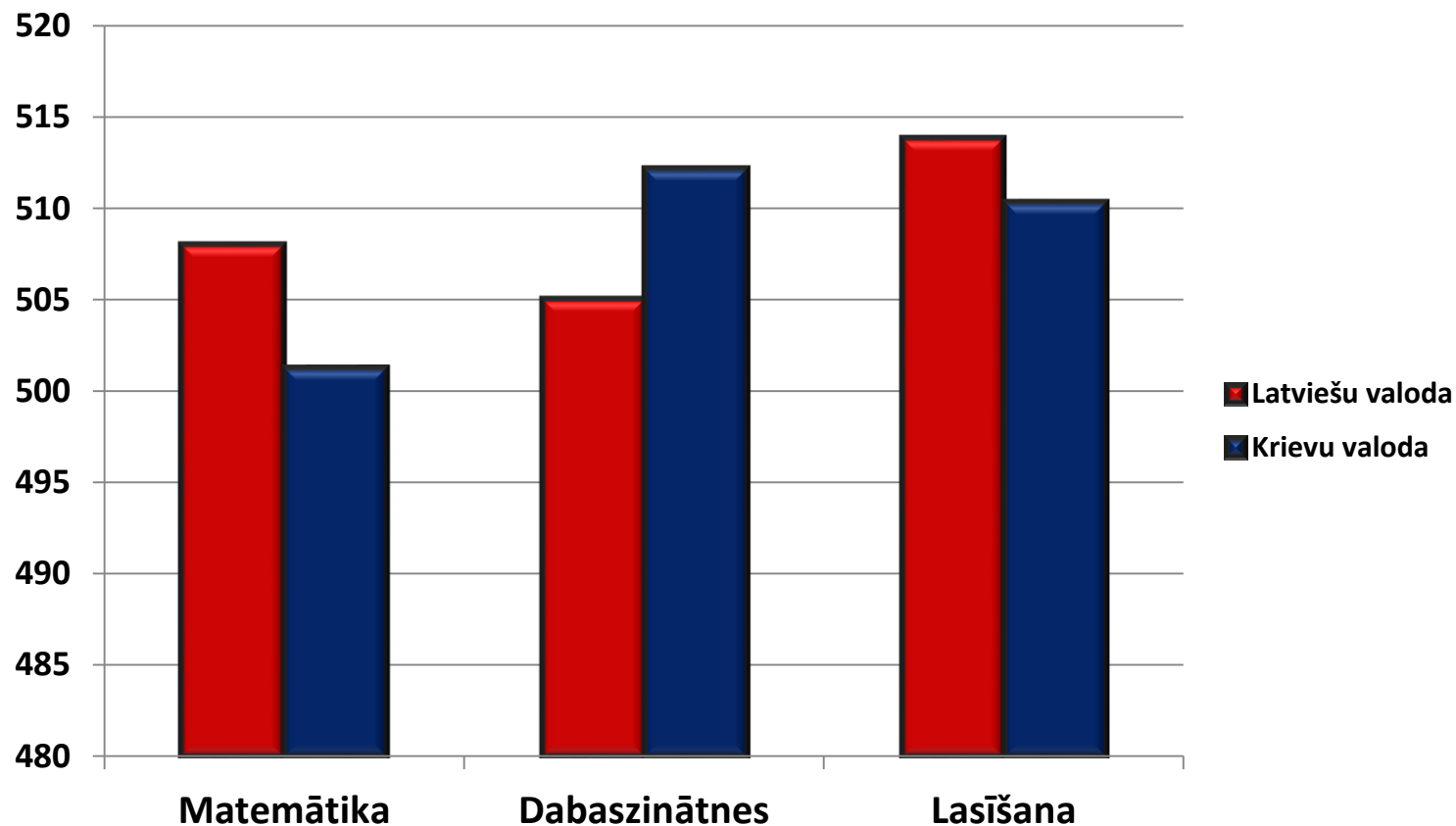
In this volume:

**EDUCATION
MANAGEMENT
IN LATVIA**

During administrative territorial reform in Latvia, much attention should also be paid to the school network. The quality of education provided by small country schools, their provision with adequate resources, and their role as the center of culture in that area should be analyzed. When making decisions about the optimization of the school network, one should certainly consider situating the primary school closer to a child's residence: the secondary school could be further away, if necessary, but it should be large enough and well provided with all the necessary material and human resources. That could mean reorganizing country schools into primary schools (four- or six-year schools). Students could acquire further education in large schools in nearby towns or cities. The authors concur with this opinion, though with one additional suggestion—these country primary schools must also ensure that student achievement in reading literacy, mathematics, science and other subjects is sufficiently high. Certainly, some achievement gaps may disappear when a student moves to a school on the next education level, but if this gap is very large, then it could cause problems in the student's further education. Obviously, the expense per student in a small school is higher than in a large school.

LATVIJAS SKOLĒNU VIDĒJO SASNIEGUMU SADALĪJUMS ATKARĪBĀ NO MĀCĪBU VALODAS SKOLĀ PISA 2012

LATVIJAS ZĒNU UN MEITEŅU VIDĒJIE SASNIEGUMI PISA 2012

	Zēnu sasniegumi		Meiteņu sasniegumi		Starpība (Z-M)	
	Punkti	S.K.	Punkti	S.K.	Punkti	S.K.
Matemātika	489	3,4	493	3,2	-4	3,6
Dabaszinātnes	495	3,6	510	2,8	-15	3,6
Lasīšana	461	3,3	516	2,7	-55	4,0

SECINĀJUMI

- **Latvijas skolēnu sasniegumi atbilst augstajai 24.vietai pasaulē (tātad esam 10-15% valstu ar augstāko izglītības kvalitāti vidū)**
- **Latvijā ir visaugstākais izglītības kvalitātes pieaugums no visām starptautisko pētījumu dalībvalstīm laika periodā 1995-2009**
- **Latvijai ir viena no mazākajām skolēnu sasniegumu izkliedēm, salīdzinot ar OECD valstīm. Tas neapšaubāmi pozitīvi raksturo Latvijas izglītības sistēmu, jo nozīmē, ka mūsu valstī ir nodrošināts relatīvi vienādāks kvalitātes līmenis visā izglītības sistēmā. Pie kam sasniegumu atšķirības Latvijā vairāk nekā OECD valstīs vidēji ir koncentrētas vienas un tās pašas skolas ietvaros, nevis starp skolām. Tas nozīmē, ka Latvijā skolēni ar labākiem un sliktākiem sasniegumiem ir relatīvi vairāk „izkliedēti” dažādās skolās.**
- **Latvijas skolēnu mācību sasniegumu atkarība no ģimenes materiālās labklājības, mājās pieejamiem izglītības un kultūras resursiem, vecāku izglītības un profesijas ir atbilstoša OECD valstu vidējām līmenim, taču pēdējos gados šī atkarība Latvijā ir kļuvusi nedaudz izteiktāka.**

SECINĀJUMI (turpinājums)

- **Skolēnu sasniegumi Latvijas lauku skolās joprojām atpaliek no viņu vienaudžu sasniegumiem Rīgas un citu Latvijas pilsētu skolās. Sasniegumu starpību nosaka gan objektīvi zemākais skolēnu ģimeņu sociālekonomiskais stāvoklis laukos, gan tomēr arī vēl citi faktori.**
- **Latvijas lauku skolu skolēnu ģimeņu sociālekonomiskais stāvoklis ir ievērojami zemāks nekā Rīgā, relatīvās atšķirības ir daudz lielākas nekā tās ir vidēji OECD valstīs un tās pieaug, arī lauku skolēnu relatīvais skaits Latvijā ir 2 reizes lielāks nekā vidēji OECD valstīs. Latvijas lauku skolēni arī ir būtisks mūsu valsts attīstības potenciāls. Tātad reģionālās attīstības politikas loma atbalsta sniegšanā lauku attīstībai ir ļoti ievērojama. Bez lauku reģionu attīstības izglītības sistēma viena pati noteikti nevarēs nodrošināt vienādi kvalitatīvas izglītības iespējas visā valsts teritorijā.**
- **Rīgas skolu direktori savā darbībā saskata mazāku autonomiju resursu un mācību satura pārvaldības jautājumos nekā tas ir pārējās Latvijas skolās. Skolas laukos vidēji ir mazākas, tajās ir mazāk skolēnu uz vienu skolotāju, mazāk skolēnu klasēs. Rīgas skolās ir augstāks skolotāju ar maģistra grādu relatīvais skaits. Toties skolēnu – skolotāju attiecības, disciplināro klimatu, nodrošinājumu ar mācību materiāliem un skolotājiem, ārpusklases nodarbību iespējas direktori vērtē kā vienādi labas gan visu Latvijas pilsētu, gan lauku skolās.**

SECINĀJUMI (turpinājums)

- **Skolēnu skaita ļoti būtisks samazinājums Latvijā nosaka nepieciešamību optimizēt skolu tīklu. 15 gadus veco skolēnu skaits izglītības iestādēs Latvijā samazinājies par 50,5% laika periodā no 2003. – 2012.gadam. Tas ir vislielākais samazinājums PISA dalībvalstu vidū.**
- **Optimizācijas procesā noteikti jāņem vērā arī izglītības kvalitātes faktors (centralizētie eksāmeni, īpaši kvalitātes monitoringa pasākumi, lai noteiktu skolēnu sasniegumu izaugsmi u.c.), ne tikai, piemēram, infrastruktūras izmaksas. Rodoties līdzekļu ekonomijai tie noteikti jānovirza izglītības procesa un skolotāju pilnveidei un attīstībai**
- **Latvijā ir augstāks nekā vidēji OECD valstīs konkurences rādītājs starp skolām par skolēnu piesaisti no tā paša apvidus. 74% direktoru uzskata, ka skola sacenšas par skolēnu piesaisti ar 2 vai vairāk skolām, 19,5% - ar vienu skolu, un tikai 6,5% saka, ka nav konkurences ar citām skolām. Savukārt, tikai 20,5 % direktoru uzskata, ka dzīvošana skolas apkārtnē «Vienmēr» nozīmē skolēna uzņemšanu skolā, 79,5 % gadījumu direktori atbild «Dažreiz» vai «Nekad».**
- **Vienādi kvalitatīvas izglītības iespēju nodrošināšanas procesā Latvijā jāpievērš uzmanība ne tikai urbanizācijas faktoram, bet arī atšķirīgai izglītības kvalitātei dažādos skolu tipos (pamatskolas, vidusskolas), kā arī ievērojami zemākiem zēnu sasniegumiem (lasīšanā, dabaszinātnēs u.c.)**
- **Latvijas pamatizglītības kvalitātes pilnveide, pamatojoties uz starptautiskā un nacionālā monitoringa datiem, ir būtisks mūsu valsts izglītības sistēmas attīstības nosacījums – jāpanāk tālāka kvalitātes uzlabošanās kopumā, jāpastiprina darbs ar izcilajiem skolēniem, vienlaikus turpinot pievērst uzmanību vājākajiem**